ລາວຫຼິງ

ແປ ແລະ ຮຽບຮຽງ ໂດຍ ທ້າວ ຊຽງດາວ

ວຽງຈັນ - 2008

ມອບໃຫ້

ນາງ ດວງເດືອນ

ດ້ວຍຄວາມນັບຖືແລະຮັກແພງ

Sally Chaney

ສາລີ ຄໍາລີ

ລາວຫຼິງ

ແປ ແລະ ຮຽບຮຽງ ໂດຍ ທ້າວ ຊຽງດາວ
ວຽງຈັນ - 2008

ລາວຫຼິງ

ແປ ແລະ ຮຽບຮຽງໂດຍ : ທ້າວ ຊຽງດາວ

ຈັດພິມໂດຍ : ທ່ານ ບັນໄທ ຊວນປັນຍາ ແລະ ທ່ານ ສິມປອງ ໄຊສະໝີ

ຂະໜາດ 14,5 x 20,5 ຊມ

ເລກທະບຽນພິມ : 39/ພຈ.12022008

ພິມຄັ້ງທີໜຶ່ງ : ປີ ຄ.ສ 2008

ຈຳນວນພິມ : 2.000 ເຫຼັ້ມ

ພິມທີ່ : ໂຮງພິມສີສະຫວາດ.

ສະຫງວນລິຂະສິດ

ແດ່ດວງວິນຍານ
ຂອງຜູ້ທີ່ໄດ້ສະຫຼະຊີບ
ເພື່ອຄວາມຍືນຍົງຄົງຢູ່
ຂອງຊາດລາວ

ຄຳນຳ

ເນື່ອງຈາກຂ້າພະເຈົ້າເອງກໍ່ເປັນ " ລາວຫຼົງ " ໂດຍກຳເນີດຜູ້ໜຶ່ງ ຈຶ່ງມີແນວຄິດຊອກຫາຕົ້ນປາຍສາຍເຫດ ແລະທີ່ໄປທີ່ມາຂອງຊຸມຊົນຄົນເຊື້ອຊາດລາວ ຈຳນວນບໍ່ນ້ອຍທີ່ອາໃສຢັ່ງຢາຍຢູ່ກັນໄປທຸກທິດທຸກທາງ ໃນບັນດາປະເທດໃກ້ຄຽງເປັນຕົ້ນຢູ່ໃນປະເທດທາງທິດໃຕ້ຂອງປະເທດລາວເຮົາໃນປັດຈຸບັນ.

ຜ່ານການອ່ານ ແລະ ຄົ້ນຄວ້າຫຼາຍເອກະສານ ທັງເປັນພາສາລາວ, ພາສາຝຣັ່ງເສດ ແລະ ພາສາໄທ ຈຶ່ງໄດ້ພິມເປັນປຶ້ມຫົວນີ້ອອກມາສູ່ສາຍຕາຂອງທ່ານ ຊຶ່ງຂ້າພະເຈົ້າໃສ່ຊື່ແປກໆວ່າ " ລາວຫຼົງ " ອັນເປັນສັບທີ່ນັກຄົ້ນຄວ້າຫຼາຍຄົນທັງລາວ ແລະຕ່າງປະເທດໄດ້ນຳໃຊ້ມາກ່ອນແລ້ວເພື່ອໃສ່ຊື່ໃຫ້ແກ່ຄົນ " ເຊື້ອຊາດລາວ " ທີ່ອາໃສຢູ່ພາຍໃນບັນດາປະເທດໃກ້ຄຽງ ກໍຄືຕ່າງປະເທດດ້ວຍເຫດຜົນຕ່າງໆນາໆ, ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຍ້ອນໃນອາດີດປະເທດຊາດຂອງພວກເຮົາຂາດການຈັດຕັ້ງເປັນລັດທີ່ເຂັ້ມແຂງ ຂາດຄວາມສາມັກຄີພາຍໃນຖືກຮຸກຮານ ແລະ ຖືກປຸ້ນສະດົມຈາກຊາດອື່ນ ແລະ ສຸດທ້າຍຍ້ອນນະໂຍບາຍແບ່ງແຍກ ເພື່ອປົກຄອງຂອງພວກອານານິຄົມນິຍົມຝຣັ່ງເສດຜູ້ເປັນນາຍ.

ຜ່ານວິວັດທະນາການທາງປະຫວັດສາດ ແລະ ຍ້ອນນະໂຍບາຍ " ກືນກິນ " ຢ່າງເຈາະຈີງຂອງປະເທດທີ່ເຂົາເຈົ້າອາໃສຢູ່ມັກ ຫຼື ບໍ່ມັກມື້ໜຶ່ງ " ລາວຫຼົງ " ເຫຼົ່ານັ້ນກໍ່ຈະກາຍເປັນ " ລາວເສຍຊາດ " ແລະ ຈະກາຍເປັນ " ຊາດອື່ນ " ໄປຢ່າງຫຼີກລ້ຽງບໍ່ໄດ້.

ໃນການພິມປຶ້ມ " ລາວຫຼົງ " ຫົວນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ຈັດແບ່ງອອກເປັນຫ້າພາກດ້ວຍກັນກ່າວຄື:

ພາກທີ I : ກ່ຽວກັບ " ຄົນລາວໃນພາກໃຕ້ສຸດ ຂອງແຫຼມອິນດູຈີນ " ຊຶ່ງເປັນບົດຄວາມຂອງຊຽງໃຕ້ອອກໃນປຶ້ມ " ຫົວ " ພິມຢູ່ທີ່ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນໃນປີ ຄ.ສ. 1972. ເນື້ອໃນສຳຄັນຂອງບົດນີ້ ໄດ້ກ່າວເຖິງຊຸມຊົນຄົນລາວທີ່ອາໃສຢູ່ທາງທິດໃຕ້ ແຕ່ນ້ຳຕົກຄອນພະເພງລົງໄປ ໂດຍສະເພາະກ່ຽວກັບຂະບວນການອົບພະຍົບຂອງຄົນລາວທີ່ຕິດຕາມ "ຄູບາ

ຄູໂພນສະເມັກ " (ຫຼື ຍາຄູຂີ້ຫອມ) ເດີນທາງລ່ອງລົງຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງໄປສ້າງພະເຈດີວັດພູ ຢູ່ເມືອງປາຫາຍ (ຫຼື ພະນົມເປັນ) ແລ້ວເດີນທາງກັບຄືນມາຕາມເສັ້ນທາງເດີມ ແລະ ໃນທີ່ສຸດກໍໄດ້ສະຖາປານາອານາຈັກ ນະຄອນຈຳປາສັກຂຶ້ນໃນປີ ຄ.ສ 1713.

ພາກທີ II: ເປັນບົດຄົ້ນຄວ້າໂດຍນາງ Claire F. Escoffier ໃນຫົວເລື່ອງ " ຄົນລາວຢູ່ໃນປະເທດກຳປູເຈຍ, ມັນແມ່ນການຢູ່ຮ່ວມກັນຢ່າງກົມກຽວແທ້ບໍ? ". ເຂົ້າໃຈວ່າ ເປັນບົດຄົ້ນຄວ້າທີ່ລະອຽດທີ່ສຸດເທົ່າທີ່ໄດ້ເຄີຍເຫັນມາ ຊຶ່ງຜູ້ກ່ຽວໄດ້ຍົກຂຶ້ນໃຫ້ເຫັນ ເຖິງສະພາບການຂອງເຂດນ້ຳແດນດິນກໍຄືຂອງຜູ້ຄົນ ທັງຄົນລາວ ແລະ ບັນດາຊົນຊາດຊົນເຜົ່າຕ່າງໆ ທີ່ອາໃສຢູ່ໃນຂົງເຂດດັ່ງກ່າວ ຊຶ່ງກໍມີທັງຄວາມລາບລື້ນ ແລະຄວາມຂົມຂື່ນໃນແຕ່ລະຍຸກ ແຕ່ລະສະໄໝທີ່ແຕກຕ່າງກັນ.

ພາກທີ III: ມີຫົວຂໍ້ວ່າ "ບັ້ນຝັນຮ້າຍ"ເປັນບົດກ່ຽວກັບໄລຍະຂອງປະຫວັດສາດທີ່ຊາຕາກຳປະເທດລາວລ້ານຊ້າງຂອງພວກເຮົາຕົກຕ່ຳທີ່ສຸດ ກ່າວຄືຄົນໃນຊາດຂາດຄວາມສາມັກຄີ ປະເທດແຕກແຍກຖືກຊາດອື່ນ (ໄທສະຫຍາມ) ຮຸກຮານ ແລະ ຍຶດຄອງແລ້ວກາຍເປັນປະເທດສະຣາດຂອງພວກເຂົາ ແລະ ເມືອງວຽງຈັນກໍຖືກຈູດເຜົາທຳລາຍຈົນກ້ຽງ. ຈາກນັ້ນພຽງ 65 ປີ ປະເທດລາວລ້ານຊ້າງທັງປະເທດໄດ້ຖືກແບ່ງປັນອອກເປັນສອງ " ພູດ " ລະຫວ່າງໄທສະຫຍາມກັບຝຣັ່ງເສດ. ພຽງສິບເອັດປີຕໍ່ມາຝຣັ່ງເສດ ກໍໄດ້ແຍກເອົາດິນລາວໃນພູດຂອງພວກເຂົາ ອັນໄດ້ແກ່ແຂວງຊຽງແຕງ ໄປເຂົ້າກັບປະເທດກຳປູເຈຍ ຈຶ່ງເປັນສາເຫດສຸດທ້າຍທີ່ພາໃຫ້ມີຊຸມຊົນຄົນ " ລາວຫຼົງ " ຈຳນວນບໍ່ນ້ອຍຄ້າງຢູ່ໃນປະເທດດັ່ງກ່າວຕື່ມອີກ.

ພາກທີ IV: ເປັນ " ບັ້ນສະດຸ້ງຕື່ນ "ໂດຍອີງໃສ່ສະພາບການຂອງໂລກທີ່ເອື້ອອຳນວຍພາຍຫຼັງການສິ້ນສຸດຂອງສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີ 2 (1945) ລາວເຮົາທັງຢູ່ຝັ່ງຊ້າຍ ແລະ ຝັ່ງຂວາແມ່ນ້ຳຂອງໄດ້ລຸກຮື້ຂຶ້ນ ເພື່ອປົດປ່ອຍປະເທດຊາດອອກຈາກແອກປົກຄອງຂອງຊາດອື່ນ.

ຢູ່ໃນປຶ້ມຫົວນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ກ່າວເຖິງສະເພາະແຕ່ການຕໍ່ສູ້ຂອງຄົນລາວຢູ່ຝັ່ງຊ້າຍທໍ່ນັ້ນ (ສ່ວນຢູ່ຝັ່ງຂວາ ຂໍເຊີນຊອກອ່ານປຶ້ມ " ຕຽງສີຣີຊັນ " ສະບັບແທ້ - ບໍ່ແມ່ນສະບັບດັດແປງທີ່ພິມ ແລະ ຈຳໜ່າຍໂດຍສຳນັກລາວເສຣີຊົນ LUFO,ROCHESTERN.Y.) ດ້ວຍຫຼາຍຮູບຫຼາຍສີຂອງໄລຍະປະຫວັດສາດ ທີ່ຫຼໍ່ແຫຼມເປັນຕົ້ນການສ້າງຕັ້ງ " ລັດຖະບານລາວອິດສະລະ " ແລະ " ເສຣີ ໄທ " ການຕໍ່ສູ້ດ້ວຍອາວຸດຕ້ານການກັບຄືນມາຂອງຝຣັ່ງເສດ, ການສືບຕໍ່ຕັ້ງ " ລັດຖະບານລາວພັດຖິ່ນ " ຢູ່ປະເທດໄທ, ການທວງຄືນ ເອົາແຂວງຊຽງແຕ່ງ ນຳລັດຖະບານຝຣັ່ງເສດ ແລະ ສຸດທ້າຍການສ້າງຕັ້ງຂະບວນການແນວລາວຮັກຊາດ ພາຍໃຕ້ການນຳພາຂອງພັກ ປະຊາຊົນປະຕິວັດລາວ ຈົນໃນທີ່ສຸດກໍໄດ້ຮັບໄຊຊະນະ ຢ່າງສົມບູນດ້ວຍການປົດປ່ອຍໄດ້ໝົດທົ່ວປະເທດ ແລະ ດ້ວຍການສ້າງຕັ້ງປະເທດຊາດຂອງພວກເຮົາເປັນປະເທດ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕປະຊາຊົນລາວ.

ພາກທີ V: ມີຊື່ວ່າ " ບັ້ນລາວສະອື້ນ " ຊຶ່ງເປັນບົດກອນລຳລ່ອງ " ສຽງແຄນແດນລ້ານຊ້າງ " ປະພັນໂດຍ " ລາວຫຼົງ " ຜູ້ນຶ່ງຊຶ່ງມີຊື່ສຽງຂັ້ນອາຈານອັນໄດ້ແກ່ ໝໍລຳ " ດວງຈັນນ້ອຍ ". ຂ້າພະເຈົ້າເຊື່ອແນ່ວ່າຄົນລາວເຮົາເຖິງຈະຢູ່ແຫ່ງຫົນໃດກໍຕາມ ຖ້າຫາກໄດ້ຮັບຟັງກອນລຳບົດນີ້ ປະກອບໃສ່ກັບສຽງແຄນແລ້ວ ຄົງຈະອົດກັ້ນນ້ຳຕາບໍ່ໄດ້ ດ້ວຍຄວາມຕໍ່າຕ້ອຍນ້ອຍໃຈ ແລະ ຄວາມພູມໃຈໄປພ້ອມໆກັນ - ນ້ອຍໃຈຍ້ອນອາດີດອັນມືດມົນທີ່ພາໃຫ້ລາວເຮົາແຕກແຍກກັນ ແລະ ພູມໃຈຍ້ອນເຮົາສາມາດສ້າງຕັ້ງລັດເອກະລາດໄດ້ ເຖິງຈະຍັງມີເນື້ອທີ່ນ້ອຍກ່ວາໃນສະໄໝອາດີດກໍຕາມ ແຕ່ກໍສາມາດດຳລົງຄົງຕົວຢູ່ ແລະ ພັດທະນາກ້າວເດີນໄປສູ່ອານາຄົດຢ່າງໝັກແໜ້ນ ແລະ ມີກຽດສະຫງ່າຄຽງບ່າຄຽງໄລ່ຮ່ວມກັບບັນດາປະເທດເອກະລາດອື່ນໆ ຢູ່ໃນພູມີພາກແຫ່ງນີ້ກໍຄືຢູ່ໃນໂລກ.

ຂໍອຸທິດສ່ວນບຸນກຸສົນຈາກການເຜີຍແຜ່ເນື້ອໃນປຶ້ມຫົວນີ້ ໃຫ້ແກ່ດວງວິຍານຂອງບິດາ ແລະ ມານດາຜູ້ບັງເກີດເກົ້າຂອງຂ້າພະເຈົ້າ ຊຶ່ງເພິ່ນເປັນຄົນ " ລາວແທ້ " ໂດຍກຳເນີດ.

ທ້າວຊຽງດາວ

ພາກທີ I
ຄົນລາວໃນພາກໃຕ້ສຸດ ຂອງແຫຼມອິນດູຈີນ
(ຄັດຈາກປຶ້ມ " ທິວ " ຂອງຊຽງໃຕ້ - ວຽງຈັນ 1972)

ຊີວິດຄົນລາວສ່ວນຫຼາຍອາໄສຢູ່ຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງຖ້າຫາກຂີ່ເຮືອລ່ອງກາຍດອນຄອນກາຍນ້ຳຕົກ " ຄອນພະເພັງ " ນ້ຳຕົກ " ສົມພະມິດ " ແລະ " ແກ້ງຫລີ່ຜີ " ເຊິ່ງເປັນເຂດແດນໃຕ້ສຸດຂອງລາວ ເຂົ້າໄປໃນດິນແດນປະເທດຂະເໝນ ເຮົາຈະໄດ້ເຫັນວ່າໝູ່ບ້ານຕາມສອງຝັ່ງ ແລະ ຕາມເກາະດອນ ລ້ວນແລ້ວແຕ່ເປັນບ້ານຂອງຄົນລາວ.

ໃນເມື່ອຮອດປາກນ້ຳເຊກອງ ເຮົາຈະເຫັນເມືອງໃຫຍ່ສອງເມືອງຄື ເມືອງທາຣາ (ຫຼື ທາຣາບູຣີ) ຢູ່ຝັ່ງຂວາ ແລະ ເມືອງຊຽງແຕ່ງຢູ່ປາກນ້ຳເຊກອງຝັ່ງຊ້າຍເຊິ່ງເປັນສູນກາງປົກຄອງຂອງແຂວງ.

ທ່ານຜູ້ເຄີຍເດີນທາງຜ່ານໄປມາ ຈະເວົ້າຢ່າງເຕັມປາກເຕັມສົບວ່າມັນເປັນ " ບ້ານຂອງຄົນລາວ " ທັງນັ້ນ.

ໄປທາງທິດຕາເວັນອອກ ຖ້າເຮົາເລາະຂຶ້ນໄປຈາກເມືອງຊຽງແຕ່ງ ຕາມລຳແມ່ນ້ຳເຊກອງ ນ້ຳເຊຊານ ແລະ ນ້ຳເຊປ້ອກ ເຮົາຈະໄດ້ເຫັນມີແຕ່ໝູ່ບ້ານລາວ ແລະ ຜູ້ຄົນທີ່ອາໄສຢູ່ ແລະ ທຳມາຫາກິນສືບແຕ່ປູ່ຍ່າຕາຍາຍມາໄດ້ຫຼາຍເຊັ່ນຄົນ ກໍ່ລ້ວນແຕ່ເປັນຄົນລາວ. ເຮົາຈະຮູ້ສຶກພາກພູມໃຈຕື່ມອີກ ໃນເມື່ອໄດ້ເຫັນຊາວບ້ານເຫຼົ່ານັ້ນມີຄຳປາກ ຄຳເວົ້າ ນິໄສໃຈຄໍ ຖືຮີດເກົ່າຄອງຫຼັງເຊິ່ງກໍ່ລ້ວນແຕ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ເຂົາເຈົ້າເປັນຄົນລາວ ຄືກັນກັບຄົນລາວ ໃນປະເທດລາວ.

ສາມເມືອງໃຫຍ່ຢູ່ແຖບຖິ່ນນັ້ນ ມີຊື່ອັນມ່ວນ ພາໃຫ້ເຮົາຄິດຄະນຶງເຖິງອາດີດຄວາມຫຼັງໃນຄາວທີ່ເຮົາມີໂຊກວາສນາ ໄດ້ຢູ່ຮ່ວມກັນ. ເມືອງດັ່ງກ່າວຄືເມືອງແສນປາງ ຢູ່ແຄມນ້ຳເຊກອງ ເມືອງເວີນໄຊ ຢູ່ແຄມນ້ຳເຊຊານ ແລະ ເມືອງລົມພັດ ຢູ່ແຄມນ້ຳເຊປ້ອກ. ສ່ວນບ້ານສຳຄັນໄດ້ແກ່ ບ້ານນາໂພ, ບ້ານທາງໂຄ, ບ້ານທາງສະຫວາດ, ບ້ານຫີນສູງ, ບ້ານຄຳພຸນ ແລະ ບ້ານບາເດີມ.

ຖ້າເຮົາຈະຂຶ້ນໄປ ແຖບຖິ່ນພູເຂົາ ສ່ວນຫຼາຍໃນເມື່ອກ່ອນແມ່ນໃຊ້ຊ້າງ ເປັນພາຫະນະເຮົາຈະໄດ້ເຫັນໝູ່ບ້ານ ຊາວພູເຂົາເຜົ່າ " ລາວເທິງ " ເປັນຈຸຍາຍກັນຢູ່ທົ່ວໄປ ບ້ານທີ່ສຳຄັນກວ່າໝູ່ໄດ້ແກ່ບ້ານເສັກ (ຫຼື " ບ້ານລູງ" ເຊິ່ງມີເຊື້ອສາຍດັ້ງເດີມສືບທອດມາຈາກ " ບ້ານແມ່ທວດ ") ບ້ານບໍ່ແກ້ວ, ບ້ານບໍ່ຄຳ, ບ້ານບໍ່ຈຽງ ຂະເໝນໃຫ້ຊື່ຊາວພູເຂົາເຫຼົ່ານັ້ນວ່າ "ຂະເໝນເທິງ" ແຕ່ຂ້າພະເຈົ້າວ່າ ເອີ້ນເຂົາເຈົ້າ " ລາວເທິງ " ຄົງເໝາະສົມກວ່າເພາະບໍ່ວ່າຢູ່ບ້ານໃດ ຕາແສງໃດ ເຂົາເຈົ້າຕ່າງກໍ່ໃຊ້ພາສາລາວ ເປັນພາສາກາງ. ນອກຈາກພາສາລາວ ແລະ ພາສາເຜົ່າເຂົາເຈົ້າເອງແລ້ວ ເຮົາຈະເອົາພາສາອື່ນ ແມ້ແຕ່ພາສາຂະເໝນ ໄປໃຊ້ກັບເຂົາເຈົ້າຄົງເປັນອັນວ່າ " ເວົ້າບໍ່ເຂົ້າໃຈກັນ ".

ຈາກຊຽງແຕ່ງ ເຮົາມາພາກັນຂີ່ເຮືອລ່ອງຕໍ່ລົງໄປ ທາງໃຕ້ອີກເຮົາກໍ່ຜ່ານບ້ານລາວຫຼາຍໝູ່ບ້ານເຊັ່ນດຽວກັນ ເຊິ່ງກໍ່ມີຊື່ແປກໆ ເປັນຕົ້ນບ້ານບາຈົງ, ບ້ານຄັນແມ່ໝ້າຍ, ບ້ານຄັນຕາບິດ, ບ້ານຄັນຕາສໍ, ບ້ານດອນຊ້າງພາຍ, ບ້ານຝັ່ງ, ບ້ານນາກະສັງ ແລະ ໃຕ້ສຸດ ຫ່າງຈາກເມືອງຊຽງແຕ່ງໄປປະມານສາມສິບຫຼັກກິໂລແມັດແມ່ນບ້ານຊຳບູກ.

ບ້ານຊຳບູກນີ້ແລ້ວທີ່ເປັນບ້ານລາວໃຕ້ສຸດ ຢູ່ໃນລຳແມ່ນ້ຳຂອງຜູ້ຄົນທີ່ອາໃສຢູ່ທີ່ນັ້ນ ໄດ້ມີຄົນລາວປົນກັບຊາວເຜົ່າ " ກວຍ " ແລະ " ສ່ວຍ " ເຊິ່ງມີພາສາປາກເວົ້າຄ້າຍໆກັບພາສາລາວປົນຂະເໝນ.

ຫຼັງຈາກຝຣັ່ງເສດໄດ້ຍຶດຄອງເອົາດິນແດນຂອງເມືອງລາວ ຝັ່ງຊ້າຍແມ່ນ້ຳຂອງ ຈາກປະເທດສະຫຍາມໃນປີ ຄ.ສ. 1893 ກໍ່ມີການໝາຍເຂດນ້ຳແດນດິນກັນ ລະຫວ່າງປະເທດໃນສະຫະພັນອິນໂດຈີນ ເຊິ່ງລະຫວ່າງລາວກັບຂະເໝນແລ້ວ ຝຣັ່ງເສດໄດ້ຍຶດເອົາສະພາບເດີມ ຄືສະພາບຕົວຈິງຂອງປະຊາຊົນ ແລະ ພູມີປະເທດເປັນຫຼັກ ໝາຍຄວາມວ່າຕັ້ງແຕ່ບ້ານ " ຊຳບູກ " ຂຶ້ນເມື່ອເໜືອຝຣັ່ງເສດໄດ້ຮັບຮູ້ ແລະ ຈັດເອົາພູມີພາກແຫ່ງນັ້ນ ໃຫ້ເຂົ້າຢູ່ໃນເຂດນ້ຳແດນດິນຂອງລາວຄືແຕ່ເກົ່າມາຫຼັງ ໂດຍຖືເອົາ " ບຸ່ງຂລາ " (ຫລືບຸ່ງເສືອ) ຊຶ່ງຢູ່ໃຕ້ບ້ານຊຳບູກພຽງໜ້ອຍໜຶ່ງເປັນເຂດແດນ ລະຫວ່າງປະເທດຂະເໝນ ກັບປະເທດລາວ [(1)].

ເຮົາໄດ້ກ່າວມາແລ້ວວ່າ " ຊຳບູກ " ເປັນບ້ານໃຕ້ສຸດຂອງລາວ ເຊິ່ງຕັ້ງຢູ່ແຄມແມ່ນ້ຳຂອງອັນນີ້ເປັນຄວາມຈິງ.

ແຕ່ຖ້າເຮົາຫາກເດີນທາງເລິກເຂົ້າໄປ ໃນໃຈກາງເມືອງຂະເໝນແທ້ໆ ແລ້ວເຊາະຊອກລົງໄປທາງໃຕ້ພຸ້ນອີກຕາມເຂດແຂວງຕ່າງໆ ເຮົາຈະໄດ້ເຫັນວ່າ ຍັງມີໝູ່ບ້ານລາວອີກຫຼາຍແຫ່ງ ເຊິ່ງກໍ່ຢູ່ຢາຍກັນໄປຄືນລະທິດລະທາງ ເປັນຕົ້ນຢູ່ແຂວງ " ສວາຍຣຽງ " ກ້ຳຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້ ຢູ່ແຂວງ " ໂພທິສັດ " ທິດໃຕ້ນ້ຳທະເລສາບ ແລະ ອີກຢູ່ແຂວງ " ກຳປົງທົມ " ທາງທິດຕາເວັນອອກຂອງນ້ຳທະເລສາບ.

ໝາຍເຫດ :

(1) ຕົກມາປີຄ.ສ1904 ຝຣັ່ງເສດໄດ້ໂອນເອົາ ແຂວງຊຽງແຕ່ງຕະຫລອດຮອດແຄ້ວນແສນປາງ ເວີນໄຊ ແລະ ລົມພັດ (ນັບທັງ ແຂວງລັດຕະ ນະຄີຣີ ໃນປັດຈຸບັນເຊິ່ງແຕ່ກ່ອນຂຶ້ນກັບແຂວງຊຽງແຕ່ງ) ໄປເຂົ້າກັບປະ ເທດຂະເໝນ ໂດຍໃຫ້ເຫດຜົນວ່າ "ເພື່ອຄວາມສະດວກໃນດ້ານການປົກຄອງ " ແລ້ວກໍ່ກຳນົດເອົານ້ຳຕົກ " ຄອນພະເພັງ " ເປັນເຂດແດນລະຫວ່າງສອງ ປະເທດ (ຂະເໝນ ແລະ ລາວ) ເທົ່າທຸກວັນນີ້.

ຕາມຄວາມຈິ່ງແລ້ວ ເຫດຜົນທີ່ຝຣັ່ງເສດໄດ້ໂອນເອົາດິນລາວ ຕອນດັ່ງກ່າວໄປເຂົ້າຮ່ວມຢູ່ໃນອານາເຂດຂອງປະເທດຂະເໝນນັ້ນກໍ່ ເພື່ອເປັນການປອບໃຈໃຫ້ແກ່ພະເຈົ້າແຜ່ນດິນກຸງກຳປູເຈຍ ເທົ່ານັ້ນ ເພາະໃນເບື້ອງຕົ້ນຂອງໄລຍະແຫ່ງການປົກຄອງຂອງພວກເຂົາ ຂະບວນ ການຊາດນິຍົມຂະເໝນຂອງເຈົ້າ " ສີວັດຖາ " ແລະ ອາຈານ "ໂປກຳບໍ" ໄດ້ລຸກຂຶ້ນຕໍ່ຕ້ານ ກັບອຳນາດການປົກຄອງ ຂອງພວກອານານິຄົມນິຍົມຝຣັ່ງເສດຢ່າງຮຸນແຮງ.

ເປັນດ້ວຍເຫດໃດ ຄົນລາວຈຶ່ງພາກັນໄປຕັ້ງບ້ານຕັ້ງເຮືອນ ໃນແຖບຖິ່ນດັ່ງກ່າວຢູ່ໃຈກາງຂອງປະເທດຂະເໝນເຊັ່ນນີ້? ແລ້ວກໍ່ບໍ່ມີຜູ້ໃດທັນໃຫ້ຊື່ເປັນພາສາລາວອີກດ້ວຍ ນອກຈາກຂະເໝນເຂົາພາກັນເອີ້ນ ເປັນພາສາເຂົາວ່າ " ພູມລຽວ " ເຊິ່ງແປໄດ້ວ່າ " ບ້ານລາວ " ນັ້ນເອງ.

ເພື່ອຈະເຂົ້າໃຈໃນຕົ້ນປາຍສາເຫດ ຂອງສະພາບການດັ່ງກ່າວ ເຮົາຄົນລາວຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ລ່ອງລົງໄປ ຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງອີກເທື່ອໜຶ່ງ ແຕ່ເທື່ອນີ້ຈະບໍ່ໄປຄົນດຽວ ຕ້ອງໄປເປັນສິດເປັນໂຍມ ຂອງຜູ້ເຊິ່ງມີບົດບາດສຳຄັນ ໃນຄວາມເປັນມາຂອງປະຊາຊົນ ໝົດທັງພາກໃຕ້ຂອງລາວເຮົາ. ທ່ານຜູ້ນັ້ນໄດ້ແກ່ ຄູບາຄູໂພນສະເມັກ (ຫຼື ຍາຄູຂີ້ຫອມ).

ຄູບາຄູໂພນສະເມັກ(ຄ.ສ. 1631 - 1720)

ໃນທ້າຍສະຕະວັດທີ 17 ສະໄໝເຊິ່ງຢູ່ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ເກີດວຸ້ນວາຍຍ້ອນການຍາດແຍ່ງອຳນາດ ຫຼັງຈາກພະເຈົ້າສຸຣິຍະວົງສາ ສິ້ນພະຊົນໃນປີ ຄ.ສ 1694 ຄູບາຄູຂີ້ຫອມເຈົ້າອາວາດວັດໂພນສະເມັກ ປັດຈຸບັນຄືວັດພຣະຄູໂພນສະເມັກ ຢູ່ບ້ານດອນນົກຂຸ້ມ ເມືອງສີສັດຕະນາກ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ທັງເປັນພະຣາຊະຄູ ປະຈຳວັງຫລວງ ໄດ້ພາສິດໂຍມຫລາຍພັນຄົນອົບພະຍົບຫຼົບໄພ ລ່ອງລົງໄປທາງທິດໃຕ້ຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງ.

ບູຊະນີຍະສະຖານອັນສຳຄັນ ທີ່ທ່ານໄດ້ພາຄົນລາວ ປະຕິສັງຂອນໄວ້ເປັນອະນຸສອນ ໃນເສັ້ນທາງອົບພະຍົບຂອງທ່ານກໍ່ແມ່ນ ພະທາດພະນົມຢູ່ທີ່ເມືອງນະຄອນພະນົມ (ປະເທດໄທ ໃນປັດຈຸບັນ) ເຊິ່ງໃຜໆກໍ່ຮູ້ ແລະເຄົາຣົບກັນທົ່ວໄປ ທັງສອງຝັ່ງຂອງ.

ຫລາຍວັນເປັນເດືອນ ຫລາຍເດືອນເປັນປີ ຄູບາຄູຂີ້ຫອມ ແລະ ສິດໂຍມພາກັນລ່ອງລົງໄປເລື້ອຍໆ (ຂ້າພະເຈົ້າເຂົ້າໃຈວ່າ ລຳລ່ອງຂອງຄົງປະດິດຂຶ້ນໃນສະໄໝນັ້ນ) ແມ້ແຕ່ແກ້ງໃຫຍ່ໆເປັນຕົ້ນ ແກ້ງກະເບົາ, ແກ້ງໄກ່ແມ່ຟັກ, ແກ້ງສົມພະມິດພະເພງ ຫຼື ຫລີ່ຜີ, ແກ້ງທອງແດງ, ແກ້ງຕາໂຫລະປາຊິວ, ແກ້ງພະປາຕັງ ກໍ່ຍັງກີດກັ້ນບໍ່ໄດ້ ໂດຍຜ່ານດອນຄອນ ປາກນ້ຳເຊກອງ ບ້ານບາຈົງ ແລະ ບ້ານຊຳບູກ ເຂົ້າໄປໃນເຂດແດນປະເທດຂະເໝນ ນັບຫລາຍເດືອນເປັນປີ ຈຶ່ງຮອດສະຖານທີ່ແຫ່ງໜຶ່ງ ເຊິ່ງຂະເໝນໃຫ້ຊື່ວ່າ “ ທະເລສີ່ໜ້າ ” (ບ່ອນທີ່ນ້ຳທະເລສາບ ກັບແມ່ນ້ຳຂອງພົບກັນ ແລ້ວແຍກອອກເປັນສອງເສັ້ນໄຫລຜ່ານຫວຽດນາມລົງສູ່ທະເລຈີນໃຕ້) ແລະ ເຊິ່ງເປັນບ່ອນທີ່ອຸດົມສົມບູນໄປດ້ວຍເຂົ້າໃນນາປາໃນນ້ຳ.

ເບິ່ງຕາມສະພາບແວດລ້ອມທົ່ວໄປແລ້ວ ສະຖານທີ່ດັ່ງກ່າວຕ້ອງເປັນເມືອງໃຫຍ່ເມືອງໜຶ່ງ ໃນອະນາຄົດດັ່ງນັ້ນຄູບາຄູຂີ້ຫອມ ຈຶ່ງຕົກລົງສະຖາປານາບູລະນະສະຖານໄວ້ເປັນຫຼັກບ້ານຫຼັກເມືອງ ໂດຍໄດ້ພາຍາດໂຍມຄູນປາທາຍຫຼວງ ເປັນພູດິນນ້ອຍ ແລະ ເທິງຈອມພູນັ້ນໄດ້ສ້າງທາດຂຶ້ນອົງໜຶ່ງ ເປັນທີ່ສະຫງ່າງາມ.

ຊາວຂະເໝນຢູ່ອ້ອມແອ້ມທີ່ນັບຖືພຸດທະສາສນາ ເກີດມີຄວາມສັດທາ ແລະນິຍົມຊົມຊອບຄູບາຄູຂີ້ຫອມຢ່າງລົ້ນເຫຼືອຕ່າງກໍ່ພາກັນຫລັ່ງໄຫລມາຊ່ວຍສ້າງປາທາຍຫລວງ ຫລື ພູດິນນ້ອຍ ແລະ ພະເຈດີດັ່ງກ່າວ ເປັນອີກກະທົກກືກກ້ອງນອງເມືອງ.

* ແຜນທີ່ລຳແມ່ນ້ຳຂອງທີ່ເປັນເສັ້ນທາງເດີນເຂົ້າໄປໃນປະເທດຂະເໝນຂອງຍາຄູຂີ້ຫອມ ແລະ ຍາດໂຍມ.

ຄືນໜຶ່ງເກີດລົມພາຍຸ ແລະ ຝົນຕົກໜັກ ພໍແຈ້ງມາມື້ໃໝ່ມີແມ່ເຖົ້າຂະເໝນຄົນໜຶ່ງຊື່ " ເປັນ " (ຄຳລາວເຮົາແປວ່າ ເພັນ ຫລື ເຕັມ) ທີ່ເຝົ້າສວນຢູ່ແຄມນ້ຳຂອງ ລົງໄປອາບນ້ຳແຄມທ່າ ໄດ້ເຫັນຕົ້ນໄມ້ໃຫຍ່ຕົ້ນໜຶ່ງ ໄຫລມາຕາມນ້ຳ ເຊິ່ງມີທັງຮາກ ແລະ ດິນຕິດມາພ້ອມ. ຈາກຮາກໄມ້ດັ່ງກ່າວ ໄດ້ມີແສງເຫຼື້ອມສີ່ງອອກເໝືອນໂລຫະທາດ ຖືກກັບແສງຕາເວັນ ແມ່ເຖົ້າ " ເປັນ " ເຫັນວ່າເປັນສິ່ງແປກປະຫຼາດ ຈຶ່ງຕັ້ງອະທິຖານຂຶ້ນວ່າ ຖ້າແມ່ນເປັນສິ່ງສັກສິດແທ້ ກໍ່ຂໍໃຫ້ຕົ້ນໄມ້ດັ່ງກ່າວໄຫລເຂົ້າມາຫາຕົນ.

ພໍອະທິຖານສຸດຄຳປາກຕົ້ນໄມ້ກໍ່ໄຫລອ່ອຍເຂົ້າມາຫາ ແມ່ເຖົ້າ " ເປັນ " ລາວສ່ອງເບິ່ງເຫັນພະພຸທຮູບໂລຫະໄສງາມອົງໜຶ່ງຄ້າງຢູ່ໃນຮາກໄມ້ ລາວເອົາມືຊວ້ານຂຶ້ນມາທັງດີໃຈ ທັງສັ່ນທິດໆ ທ່າວໆ.

ຕໍ່ມາແມ່ເຖົ້າ " ເປັນ " ໄດ້ນຳເອົາພະພຸທຮູບອົງດັ່ງກ່າວ ໄປເຄນໃຫ້ຄູບາຄູຂີ້ຫອມ ເພື່ອປະດິດສຖານໄວ້ເປັນທີ່ສັກກາຣະບູຊາທີ່ພະເຈດີ ທີ່ກຳລັງສ້າງຢູ່ນັ້ນ. ຄູບາຄູຂີ້ຫອມຍິ່ງມີຊື່ສຽງໂດ່ງດັງເປັນທີ່ເຊື່ອຖືວ່າ ເປັນພະອໍລະຫັນໄປທົ່ວຂົງເຂດໃກ້ຄຽງ ແລະ ຫ່າງໄກ.

ເວລານີ້ຄົນລາວເອີ້ນສະຖານທີ່ດັ່ງກ່າວວ່າ " ວັດພູ " (ຂະເໝນເອີ້ນ " ວັດພະນົມ ") ເຊິ່ງໄດ້ເປັນບູຊະນີຍະສະຖານສຳຄັນ ສຳລັບຊາວພຸດ ທີ່ຕັ້ງຢູ່ໃຈກາງເມືອງ " ປາທາຍ " ໃນປັດຈຸບັນຂະເໝນເອີ້ນເມືອງ " ພະນົມເປັນ " ຫລື " ພະນົມໂດນເປັນ " ແປວ່າ " ພູເຂົາແມ່ເຖົ້າເປັນ ".

ຂ່າວອະພິນິຫານອັນໜ້າຕື່ນເຕັ້ນນີ້ ໄດ້ແຜ່ຜາຍອອກໄປເລື້ອຍໆ ຈຶ່ງສ້າງຄວາມບໍ່ພໍພະໄທໃຫ້ພະເຈົ້າແຜ່ນດິນຂະເໝນ ເຊິ່ງປະທັບຢູ່ກຸງ " ອຸດົງ " ຫ່າງຈາກເມືອງປາທາຍໄປທິດຕາເວັນຕົກ ປະມານສີ່ສິບກິໂລແມັດ ພະອົງເຂົ້າໃຈວ່າ ມີພະສົງລາວອົງໜຶ່ງ ພາສິດໂຍມມາຍຶດເອົາດິນແດນຂອງຂະເໝນແລ້ວສ້າງບ້ານສ້າງເມືອງຂຶ້ນ ພະອົງຈຶ່ງສົ່ງກອງທະຫານມາຂັບໄລ່ໃຫ້ອອກຈາກເຂດນ້ຳແດນດິນຂອງພະອົງ.

ຄູບາຄູຂີ້ຫອມບໍ່ມີທາງຈະສູ້ ແລະ ບໍ່ມີຄວາມຕັ້ງໃຈວ່າຈະສູ້ ຈຶ່ງພາພວກຍາດໂຍມທັງຫຼາຍລົງເຮືອຜ່າຍໜີ ອອກຈາກເມືອງປາທາຍ ຂຶ້ນຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງມາສູ່ເມືອງລາວຄືນ.

ພໍມາຮອດສະຖານທີ່ແຫ່ງໜຶ່ງ ເຊິ່ງລຳແມ່ນ້ຳຂອງປ່ຽນສະພາບມາເປັນແກ້ງເປັນຄັນ ປະກອບດ້ວຍຕົ້ນໄຄ້ຕົ້ນລຳແຊງ ລຽນຊ້າຍລ້າຍ ຢູ່ກາງນ້ຳ ແລະ ໂງ່ນຫີນ ຈຶ່ງເຂົ້າໃຈວ່າຕົນໄດ້ພາຍາດໂຍມອອກພົ້ນ ຈາກເຂດແດນຂະເໝນແລ້ວ. ດ້ວຍເຫດວ່າສະຖານທີ່ດັ່ງກ່າວອຸດົມສົມບູນໄປດ້ວຍເຂົ້າໃນນາ ປາໃນນ້ຳ ຄູບາຄູຂີ້ຫອມຈຶ່ງຕົກລົງຕັ້ງເມືອງຢູ່ທີ່ນັ້ນ ໂດຍໃຫ້ຊື່ວ່າເມືອງ "ສົມບູນ" (ປັດຈຸບັນ ຢູ່ຫ່າງຈາກເມືອງກະແຈະ ໄປທາງທິດເໜືອປະມານສາມສິບກິໂລແມັດ ເຊິ່ງຂະເໝນໃສ່ຊື່ວ່າເມືອງ " ຊຳບໍ ") ແລ້ວກໍ່ພາກັນປະຕິສັງຂອນພະວິຫານຂຶ້ນໄວ້ໜຶ່ງຫຼັງ ດ້ວຍດິນຈີ່ເພື່ອເປັນຫຼັກເມືອງ ແຕ່ຍັງບໍ່ທັນສຳເລັດ (ຂະເໝນເຂົາເອີ້ນກັນຢູ່ທຸກວັນນີ້ວ່າ " ພະວິຫານລາວ ").

ຕໍ່ມາພະເຈົ້າແຜ່ນດິນຂອງຂະເໝນຊາບວ່າ ພວກຄອບຄົວຄົນລາວຍັງບໍ່ທັນອອກຈາກດິນແດນຂອງພະອົງເທື່ອ ບໍ່ພໍແຕ່ເທົ່ານັ້ນຍັງພາກັນສ້າງບ້ານສ້າງເມືອງ ເປັນສິ່ງຖາວອນຢູ່ອີກ ຈຶ່ງສັ່ງເຈົ້າໜ້າທີ່ຜູ້ໃຫຍ່ນຳພາທະຫານ ກອງໜຶ່ງມາເຈລະຈາ ແລະ ຂັບໄລ່. ໃນເບື້ອງຕົ້ນຝ່າຍຂະເໝນສະເໜີວ່າ ຖ້າຄູບາຄູຂີ້ຫອມ ແລະ ຍາດໂຍມຢາກຈະຕັ້ງບ້ານເຮືອນຢູ່ ເປັນການຖາວອນກໍ່ໄດ້ ແຕ່ຕ້ອງຈ່າຍຄ່າທຳນຽມຄອບຄົວລະ 8 ບາດຄຳ ຄູບາຄູຂີ້ຫອມເຫັນວ່າຍາດໂຍມຈະໄດ້ຮັບຄວາມເດືອດຮ້ອນ ຈຶ່ງປະຕິເສດ ແລະ ຕົກລົງເດີນທາງອອກຈາກສະຖານທີ່ດັ່ງກ່າວ ຂຶ້ນເມືອທາງທິດເໜືອ ຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງ ໂດຍໄດ້ປ່ອຍໃຫ້ເມືອງສົມບູນເປັນຮ້າງ ເຊິ່ງຕໍ່ມາຊາວຂະເໝນໄດ້ເຂົ້າມາອາໃສຢູ່ ແລະ ເອີ້ນຊື່ຕາມພາສາເຂົາເຈົ້າວ່າເມືອງ"ຊຳບໍ".ພໍເດີນທາງຂຶ້ນມາເຖິງສະຖານທີ່ແຫ່ງໜຶ່ງ ເຊິ່ງເປັນດອນຢູ່ກາງນ້ຳບໍ່ມີຜູ້ຄົນອາໃສຢູ່(ຫ່າງໄກຈາກປາກນ້ຳເຊກອງໄປທາງທິດໃຕ້ປະມານ 20 ກວ່າຫລັກກິໂລແມັດ) ຈຶ່ງພາກັນພັກເຊົາເປັນການຊົ່ວຄາວ. ຢູ່ທີ່ນັ້ນເພິ່ນໄດ້ພາຍາດໂຍມສ້າງພະພຸທຮູບທອງສຳລິດຂຶ້ນໜຶ່ງອົງ ແຕ່ບໍ່ສຳເລັດໄດ້ພຽງແຕ່ເຄິ່ງຄີງ (ຄືແຕ່ບ່າໄຫລ່ຂຶ້ນຫາພະສຽນ) ເພິ່ນໄດ້ພາກັນເດີນທາງອອກຈາກສະຖານທີ່ແຫ່ງນັ້ນ ເຊິ່ງຕໍ່ມາຊາວບ້ານເອີ້ນກັນວ່າ " ດອນພະ " ຫລື " ດອນພາດ " ເທົ່າທຸກວັນນີ້ ແລະ ໄດ້ເອົາພະພຸທຮູບເຄິ່ງຄີງທີ່ສ້າງບໍ່ທັນແລ້ວນັ້ນຕິດຕາມໄປນຳດ້ວຍ. ພໍມາຮອດບ້ານລາວແຫ່ງໜຶ່ງ ຢູ່ປາກນ້ຳເຊກອງ

(ຝັ່ງຊ້າຍ) ເຊິ່ງມີຊື່ວ່າບ້ານບາຈຶງ ເພິ່ນໄດ້ພັກເຊົາຢູ່ທີ່ນັ້ນ ແລະ ໄດ້ພາຍາດໂຍມທັງຊາວບ້ານກໍ່ສ້າງພະວິຫານໜຶ່ງຫຼັງ ດ້ວຍດິນຈີ່ຢູ່ທີ່ຍວດນ້ຳເຊກອງ (ຕິດກັບນ້ຳຂອງ) ເຊິ່ງເວລານີ້ໄດ້ພັງທະລາຍລົງສູ່ພື້ນນ້ຳໝົດແລ້ວ (ຍັງເຫຼືອແຕ່ນ້ຳສີແດງຄືສີດິນຈີ່ ໃຫ້ຜູ້ຄົນໄປມາໄດ້ເຫັນພໍເປັນອານຸສອນ).

ນອກນີ້ເພິ່ນຍັງໄດ້ພາກັນຫຼໍ່ພະພຸດທະຮູບຕໍ່ ຕັ້ງແຕ່ບ່າໄຫລ່ຮອດໜ້າຕັກພ້ອມທັງແທ່ນ ເຊິ່ງເມື່ອເສັດສິ້ນບູນແລ້ວກໍ່ນຳເອົາໄປປະດິດສະຖານໄວ້ ຢູ່ທີ່ວັດບ້ານທາງໂຄ (ບ້ານລາວຕັ້ງຢູ່ຝັ່ງຂວານ້ຳເຊກອງ ຫ່າງຈາກບ້ານບາຈຶງໄປທາງທິດຕາເວັນອອກປະມານ 5 ກິໂລແມັດ) ໂດຍໄດ້ຖວາຍພະນາມໃຫ້ວ່າ " ພະ ອົງແສນ " (ຄືມີນ້ຳໜັກເຖິງໜຶ່ງແສນເຟື້ອງເງິນຕາເກົ່າ)[3].

ຢູ່ທີ່ບ້ານທາງໂຄເພິ່ນໄດ້ພາຍາດໂຍມ ແລະ ຊາວບ້ານຫຼໍ່ພະພຸດທະຮູບຕື່ມອີກສອງອົງ ດ້ວຍທອງສຳລິດອັນໄດ້ແກ່ " ພະອົງຕື້ " ແລະ " ພະຄຳຢາດ " ເຊິ່ງມີຮູບຊົງງົດງາມຄືກັນ ແຕ່ໃຫຍ່ ແລະ ໜັກກວ່າ " ພະອົງແສນ " .

ໝາຍເຫດ :

(3) - ເນື່ອງຈາກ " ພະອົງແສນ " ມີຮູບຊົງສວຍສົດງົດງາມທີ່ສຸດ ແລະ ໃນປີ ຄ.ສ 1859 ເມືອງຊຽງແຕ່ງກໍ່ຄືໝົດທັງປະເທດລາວລ້ານຊ້າງ ເປັນເມືອງ ຂຶ້ນຂອງສະຍາມ ຣາຊະການທີ່ 4 (ຄືພະປິ່ນເກົ້າ) ຈຶ່ງໄດ້ແຕ່ງຄົນມາຍຶດ ເອົາໄປປະດິດສະຖານໄວ້ຢູ່ວັດທົງຣັດຕະນາຣາມ (ຝັ່ງທົນ, ເຂດບາງ ກອກໃຫຍ່) ເທົ່າທຸກວັນນີ້.

- ໃນປີ ຄ.ສ 1904 ເຊິ່ງເປັນປີທີ່ຝຣັ່ງເສດໂອນເອົາແຂວງຊຽງແຕ່ງ ໄປເຂົ້າກັບປະເທດຂະເໝນນັ້ນ ຢູ່ໃນຕົວເມືອງຊຽງແຕ່ງມີວັດລາວຢູ່ 3 ແຫ່ງ ອັນ ໄດ້ແກ່: ກ) ວັດກັດຕິຍາຣາມ ຫລື ວັດກາງ. ຂ) ວັດພະໃຫຍ່ ຫລື ວັດໃຕ້. ຄ) ວັດສາວແກ້ວມະນີວັນ ຫລື ວັດເໜືອ.

ຕໍ່ມາຄູບາຄູຂີ້ຫອມກັບຍາດໂຍມສ່ວນໃຫຍ່ ພາກັນເດີນທາງຕໍ່ຂຶ້ນເມືອເໜືອຕາມລຳແມ່ນ້ຳຂອງໂດຍໄດ້ເອົາຄອບຄົວຂອງຊຽງແປງຕິດຕາມດ້ວຍບໍລິວານຈຳນວນໜຶ່ງ ໄວ້ໃຫ້ຕັ້ງຫຼັກແຫຼ່ງ ສ້າງບ້ານສ້າງເມືອງ ຢູ່ຝັ່ງຊ້າຍນ້ຳເຊກອງ ເຄິ່ງກາງລະຫວ່າງ ບ້ານບາຈຶ່ງກັບບ້ານທາງໂຄ ເຊິ່ງກາຍມາເປັນ " ເມືອງຊຽງແຕ່ງ"ຈົນເທົ່າທຸກວັນນີ້(ຂະເໝນເອີ້ນວ່າ"ສະຕຶງແຕຣງ").ຫລັງຈາກໄດ້ສະຖາປານາເມືອງຊຽງແຕ່ງ ເປັນທີ່ຮຽບຮ້ອຍແລ້ວ ຊາວບ້ານກໍ່ໄດ້ອັນເຊີນເອົາພະພຸດທະຮູບທັງສາມອົງດັ່ງກ່າວ ມາປະດິດສະຖານໄວ້ຢູ່ທີ່ວັດກັດຕິຍາຣາມ (ຫລືວັດກາງ).

ໃນການເດີນທາງຕໍ່ຂຶ້ນເມືອເໜືອນັ້ນ ເມື່ອກາຍນ້ຳຕົກພະເພງ ກາຍດອນຄອນ ແລະ ໄປເຖິງບ້ານດອນໂຂງ ເຊິ່ງເປັນດອນໃຫຍ່ກວ່າໝູ່ ຄູບາຄູຂີ້ຫອມກໍໄດ້ພາຍາດໂຍມພັກເຊົາ ແລ້ວເອົາຄອບຄົວຂອງຈານຫວດຕິດຕາມດ້ວຍ ບໍລິວານຈຳນວນໜຶ່ງໄວ້ຢູ່ທີ່ນັ້ນ ເພື່ອສ້າງບ້ານສ້າງເມືອງ ເຊິ່ງເປັນເມືອງໂຂງດັ່ງທີ່ພວກເຮົາເຈົ້າຂ້ອຍຮູ້ຈັກກັນເທົ່າທຸກວັນນີ້.

ຄູບາຄູຂີ້ຫອມເປັນພະອໍລະຫັນທີ່ໄດ້ຮັບຄວາມນິຍົມ ແລະ ເຄົາລົບນັບຖືຢ່າງກວ້າງຂວາງດັ່ງນັ້ນຕົກຮອດປີຄ.ສ 1713ທ່ານຈຶ່ງແຕ່ງຄົນໄປອັນເຊີນ"ເຈົ້າໜໍ່ກະສັດ " ຊຶ່ງອົບພະຍົບຫຼົບໄພຈາກວຽງຈັນ ຢູ່ບ້ານ " ງິ້ວພັນລຳສົມສະນຸກ" ກັບພະມານດາ ເຈົ້າຍິງສຸມັງຄະລາ ທິດາຂອງພະເຈົ້າສຸຣິຍະວົງສາ ໃຫ້ມາສະເວີຍຣາດໃນພະນາມ " ເຈົ້າສ້ອຍສີສະໝຸດ ພຸດທາງກູນ " ເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນ " ນະຄອນຈຳປາສັກ " ເຊິ່ງທ່ານໄດ້ຈັດຕັ້ງຂຶ້ນຕາມແບບຢ່າງ ຂອງກຸງສີສັດຕະນາຄະນະຫຸດນະຄອນວຽງຈັນ.

ນະຄອນຈຳປາສັກ ຈຶ່ງເປັນຣາຊອານາຈັກດຳຣົງຕົນເປັນປະເທດເອກະລາດ ໄດ້ພຽງ 64 ປີ ເທົ່ານັ້ນ ກ່ອນຈະຕົກເປັນປະເທດສະຣາດ (ເມືອງຂຶ້ນ) ຂອງສຍາມ ໃນປີ 1777 (ນະຄອນວຽງຈັນຕົກເປັນເມືອງຂຶ້ນຂອງສຍາມ ໜຶ່ງປີຕໍ່ມາຄືໃນປີ 1778). ຄູບາຄູໂພນສະເມັກໄດ້ສິ້ນພະຊົນຢູ່ນະຄອນຈຳປາສັກໃນປີ ຄ.ສ 1720 ລວມອາຍຸໄດ້ 90 ພັນສາ. ຍາດໂຍມ ແລະ ປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ມີນ້ຳໃຈເຫລື້ອມໃສໃນຕົວທ່ານ ໄດ້ສ້າງພະເຈດີ ຫລື ທາດອົງໜຶ່ງເພື່ອເກັບອັດຖິຂອງທ່ານໄວ້ ຢູ່ພາຍໃນວັດແຫ່ງໜຶ່ງ ທາງທິດໃຕ້ຂອງເມືອງຈຳປາສັກ ເຊິ່ງເປັນ

ທີ່ຮູ້ຈັກກັນໂດຍທົ່ວໄປວ່າ " ວັດທາດ ".

ບັດນີ້ເຮົາມາກ່າວເຖິງລາວແຕກເສິກຢູ່ເມືອງປາທາຍ (ຫລືເມືອງພະນົມເປັນ).

ໃນຄາວທີ່ຂະເໝນ ຍົກກອງທະຫານຈາກກຸງອຸດົງ ມາຂັບໄລ່ລາວອອກຈາກເມືອງປາທາຍນັ້ນ ຍັງມີລາວອີກສາມຈຸ ອາດຈະດ້ວຍເຫດວ່າ ໄດ້ໜີໄປທຳມາຫາກິນ ຢູ່ຂົງເຂດອ້ອມແອ້ມນັ້ນກໍ່ເປັນໄດ້ ຫລືກໍ່ເຮືອບໍ່ພໍຄົນກໍ່ເປັນໄດ້ ຈຶ່ງບໍ່ໄດ້ລົງເຮືອໜີມານຳຄູບາຄູຂີ້ຫອມ.

ລາວທັງສາມຈຸດັ່ງກ່າວ ຈຶ່ງພ່າຍໜີຕາຍຍ້ານຂະເໝນຈັບໄປຂ້າ ແຕກກະຈັດກະຈາຍໄປຄົນລະທິດລະທາງ ຈຸໜຶ່ງໄປທາງທິດໃຕ້ ເມື່ອໝົດໄພອັນຕະລາຍແລ້ວ ກໍ່ພາກັນຕັ້ງບ້ານຢູ່ເຂດ " ສວາຍຣຽງ " ເຊິ່ງຂະເໝນໃຫ້ຊື່ວ່າ " ບ້ານລາວ" ເທົ່າທຸກວັນນີ້.

ຈຸທີ່ສອງໄປທາງທິດເໜືອເຂົ້າໄປໃນເຂດແຂວງ " ກຳປົງທົມ " ພາກັນຕັ້ງບ້ານຢູ່ຕາແສງ " ບາຣາຍນຳ້ໃສ " ບ້ານດັ່ງກ່າວກໍ່ມີຊື່ປັດຈຸບັນວ່າ " ບ້ານລາວ " ເໝືອນກັນ.

ແລະຈຸທີ່ສາມຜ່າຍໜີໄປທາງທິດຕາເວັນຕົກ ຕັ້ງບ້ານຢູ່ " ທະເລບາຕີ " ເຂດເມືອງ " ໂພທິສັດ " ຢູ່ທາງທິດໃຕ້ຂອງທະເລສາບ ເຊິ່ງກໍ່ມີຊື່ວ່າ " ບ້ານລາວ" ເຊັ່ນດຽວກັນ.

ນອກນີ້ຍັງມີເຊື້ອສາຍລາວອີກຫຼາຍພັນຄົນ ດຳລົງຊີວິດສ່ວນມາກເປັນຊາວປະມົງ ອາໄສຢູ່ໃນຂົງເຂດ " ເກາະກົງ " ຂອງຂະເໝນໃນອ່າວສະຍາມ. ລາວຊຸມດັ່ງກ່າວບໍ່ແມ່ນມາຈາກສິດໂຍມຂອງຄູບາຄູຂີ້ຫອມແຕ່ປະການໃດແຕ່ກໍ່ເປັນເຊື້ອເປັນສາຍຂອງລາວວຽງຈັນເຮົາເໝືອນກັນ. ເຂົາເປັນລູກເປັນຫລານສືບຕໍ່ມາຈາສະເລີຍເສິກ ທີ່ສະຍາມໄດ້ກວດເອົາໄປ ຈາກນະຄອນວຽງຈັນສະໄໝທີ່ພະເຈົ້າອະນຸວົງ ເສຍສົງຄາມກູ້ເອກະລາດ ຈາກສະຍາມໃນປີ ຄ.ສ 1828 ເຊິ່ງໄທໄດ້ສົ່ງເຂົ້າໄປຕັ້ງພູມລຳເນົາ ຢູ່ແຂວງຈັນທະບູຣີ. ສ່ວນໜຶ່ງຂອງຄົນລາວດັ່ງກ່າວໄດ້ອອກໄປທຳມາຫາກິນ ຕາມເກາະຕາມດອນ ໃນອ່າວສະຍາມຈຶ່ງໄດ້ຕັ້ງເຮືອນຊານບ້ານຊ່ອງຢູ່ເຂດ " ເກາະກົງ " ສືບຕໍ່ເປັນພົນລະເມືອງຂອງຂະເໝນມາເທົ່າທຸກວັນນີ້.

ຂໍໂທດຫຼາຍໆ

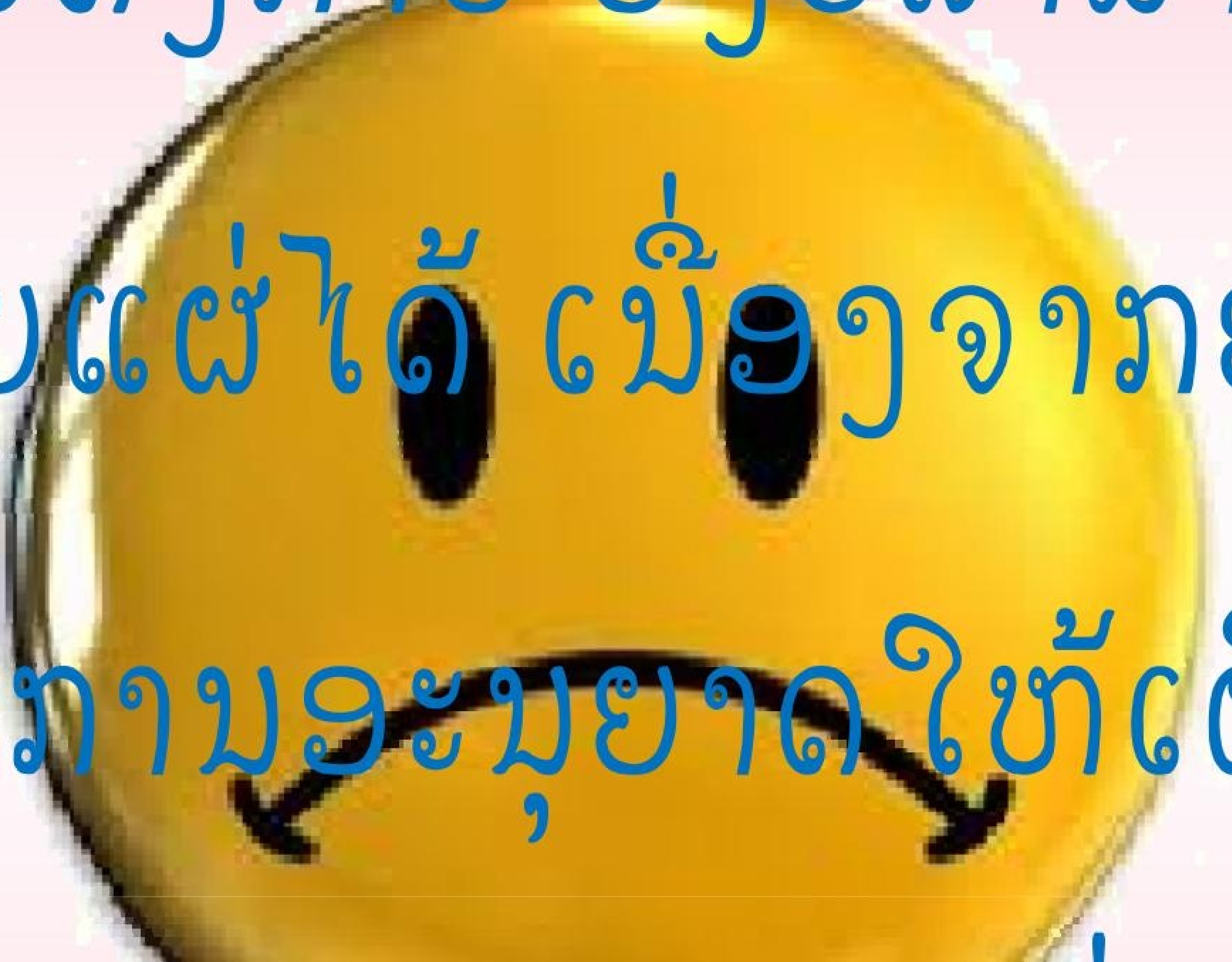

ປື້ມຫົວດັ່ງກ່າວ ຍັງບໍ່ສາມາດນຳ
ມາເຜີຍແຜ່ໄດ້ ເນື່ອງຈາກຍັງບໍ່
ໄດ້ຮັບການອະນຸຍາດໃຫ້ເຜີຍແຜ່
ໄດ້ຢ່າງເປັນທາງການເທື່ອ...

ດ້ວຍຄວາມຮັກແພງ